

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

STRĂBĂTÂND SECOLELE

1

Paradisuri pierdute

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

HUMANITAS
fiction

Nota editorului francez

Străbătând secolele lansează o provocare extraordinară: povestirea istoriei omenirii sub o formă pur romanescă, intrarea în Istorie prin istorisiri, ca și cum Yuval Noah Harari s-ar întâlni cu Alexandre Dumas.

Titanicul proiect îl frământă de treizeci de ani pe Eric-Emmanuel Schmitt, iar această aspirație a sfârșit prin a-și croi destinul. La umbra celorlalte texte ale sale (romane, nuvele, teatru, eseuri), autorul a lucrat neobosit, adunând informații istorice, științifice, religioase, medicale, sociologice, filozofice, tehnice, lăsându-și în același timp imaginația să modeleze personaje puternice, impresionante, de neuitat, de care se atașează ori cu care se identifică.

Din această sinteză a formației sale intelectuale și a talentului de scriitor se naște o operă unică, iar aceasta ne poartă de la o lume la alta în sunet de fracturi culturale, scoțând la iveală momente în care accidente, evoluții, revoluții ajung să modifice civilizații. Și, de fiecare dată, prezentul luminează trecutul în aceeași măsură în care epocile încheiate clarifică evul contemporan.

Această incredibilă trecere prin secole începe de la Potop și se continuă până-n vremea noastră. Prin iubirile și luptele lor, personajele-cheie întruchipează evenimente sau mutații majore.

Fiecare dintre cele opt titluri ale acestei imense aventuri editoriale este legat de o vârstă decisivă a Istoriei lumii: 1. *Paradisuri pierdute* (sfârșitul neoliticului și Potopul); 2. *Poarta cerului* (Babelul și civilizația mesopotamiană); 3. *Soarele întunecat* (Egiptul faraonilor și Moise); 4. *Lumina fericirii* (Grecia secolului al IV-lea î.Hr.); 5. *Cele două împărății* (Roma și nașterea creștinismului); 6. *Mistiificarea* (Europa medievală și Ioana d'Arc); 7. *Timpul cuceririlor* (Renașterea și descoperirea Americilor); 8. *Revoluții* (Revoluții politice, industriale, tehnice).

Paradisuri pierdute

Prolog

Un freamăt.

Mai întâi un freamăt.

Insistent, fiorul apasă, fuge, se-ntinde, hoinărește, se multiplică, ajunge doi, cincisprezece, cincizeci de fiori ce cuceresc pielea, trezesc simțurile.

Omul deschide pleoapele.

Noapte... Liniște... Răcoare... Sete...

Îndreaptă privirea spre tenebrele din jur. Întunericul l-ar înspăimânta dacă nu ar ști unde se află. Ghemuit pe calcarul jilav, trage în piept aerul înviorător, care-i umple plămâinii și redă viață măruntaielor. Voluptatea de a exista... Ce bine e să renaști! Mult mai bine decât să te naști...

Îndeplinindu-și sarcina, fiorul se-mprăști: omul a devenit conștient de trupul lui.

Renunțând la poziția fetală, se-ntoarce cu precauție pe spate și, minuțios, se concentrează asupra diferitelor părți ale corpului. Călăuzite de propria voință, brațele i se ridică deasupra feței, degetele se-ndoaie, cartilagiile pocnesc, palmele coboară, mângâie pieptul, trec peste pântec, abia de-ating părul de sub acesta și sexul călduț. Verifică suplețea gleznelor, își ridică picioarele, le-nclină spre dreapta, spre stânga, execută rotiri, după care aduce coapsele spre piept. Totul îl ascultă de minune. Or fi ceva sechele, vreo jenă pe undeva? Palparea scrupuloasă îi confirmă

că nu există nici măcar o cicatrice. Trupul lui de douăzeci și cinci de ani este intact.

— Noam...

Numele-i răsună în cavitatea întunecoasă. Uf! Și vocea-i funcționează.

Se-ncruntă. Silabele care-au ricoșat din perete-n perete tulbură liniștea; cu un cuvânt, cu unul singur, oamenii, clanurile, popoarele, națiunile, Istoria au dat năvală, cu amenințări grele, atât de îndepărtate de fericirea ca de animal pe care-o simțise mai înainte. Noam. Prenumele îl copleșește. Noam. Chiar dacă așa îl cheamă, nici o mamă și nici un tată nu vor șopti la rândul lor aceste sunete. Noam. Singurătate. Extremă singurătate. Din acest punct de vedere, o renaștere valorează mai puțin decât o naștere...

Se ridică. Capul i se izbește de piatra grotei. Amețit pentru câteva secunde, își freacă locul lovit, se liniștește. Orbește, încercă să părăsească alveola în care se găsea și ajunge într-o a doua, învecinată.

Unde s-o fi ascunzând ieșirea? Palmele pipăie peretele, dând de fante, de pliuri, unghiuri, dar de nici o trecere. Cum așa? Explozia care a avut loc aici a provocat deci o prăbușire, a colmatat ieșirea? Se-nverșunează. Degeaba. Să fie oare prins sub stânci? Inima îi bate mai tare, găfâie, antebrațele transpiră.

Liniștește-te. Ia-o metodic de la capăt.

Îngenunchind, Noam își stabilește un reper și examinează din nou pereții. Cedează o piatră, o alta, o a treia: a descoperit o trecere.

Se strecoară.

La dreapta.

Își amintește că și-a lăsat geanta în dreapta. Dacă nu cumva explozia a...

Țesătura umedă, vie aproape, îi atinge degetele.

Liniștit, scoate o brichetă. După câteva scânteii izbucnește și flacăra. Orbit de limba de foc, întoarce capul. Pleoapele

clipesc, corneea se încrețeșează. De când să nu mai fi văzut nimic ochii lui? Se obișnuiește cu lumina, urmărind detaliile pereților. Stânca își arată pielea, o piele strălucitoare, jilvă, cu porii dilatați, trandafirie, senzuală, feminină, oferindu-și pliurile moi care-l atrag, desenând ici un gât, colo o ureche, o subsuoară, zona inghinală, buze, clitoris, umbra misterioasă a vaginului. Noam se culcușește în miezul pământului, pântecul acesta în care, pe firul mileniilor, se fac una lichidul și mineralul. Contururi create de picături. Ceea ce-l înconjoară nu a fost sculptat, ci picurat.

Între-n erecție. Lucru care-l amuză... Când să fi făcut dragoste ultima oară?

Din fundul genții ia o lumânare, o aprinde, apoi, băgând bricheta la loc, își scoate lenjerie intimă, pantaloni, o cămașă de in, sandale.

Răde. Își amintește dimineața în care țâșnise gol din peșteri! Chestie care-nnebunise un pâlci de țărânci.

Îmbrăcat acum, cu lumânarea în mână, porni prin galeriile înguste pe care le cunoștea. Neregularitățile îl obligau să încetinească pasul, să urce, să se ridice de la un palier la altul, să alunece de-a lungul vreunui canal, până când a ajuns pe buza prăpastiei.

L-a surprins o strălucire neobișnuită. Zgomote.

Ce se-ntâmplă? I-a fost descoperit refugiul? De obicei, se auzea numai murmurul apei. Stingând lumânarea, s-a strecurat prudent către deschiderea dantelată.

Ajungeau glasuri până la el. Un vag zgomot de motor torcea în depărtare. Când a ajuns la capătul cărării sinuoase, s-a aplecat și nu i-a venit să-și creadă ochilor.

Peștera era invadată. Proiectoare puternice îi luminau contururile. Lipit de povârnișuri, un drum mărginit de o balustradă din fier, când săpat în stâncă și când utilizând pasarele, se deschidea pe alocuri într-un soi de balcoane pentru admirarea panoramei. Chiar în acea clipă, niște indivizi urcau drumul.

În mai multe rânduri, cineva care flutura un steguleț își orienta grupul și explica. În arabă. În germană. În engleză. În franceză.

Noam își ține respirația. Nu și-a închipuit niciodată că s-ar fi putut apropia atât de mult. Atenție! Nimeni nu trebuie să-l zărească stând pe acest colț de stâncă.

Lăsat pe vine, ascuns de umbră, descoperă mulțumită ecle-rajului un joc cromatic de nebănuț, de la verde celadon la portocaliu, trecând prin auriu, în timide tonuri pastelate. Pe tavan observă stalactitele dure, subțiri, păr străbătând derma de rocă asemenea perilor rari de pe pielea tare a elefanților. În depărtare, reliefulurile devin vagi, se rotunjesc, lăcuite parcă, ca niște nori solizi, pietrificați. Peste tot, de altfel, stalactitele și stalagmitele se urmăresc, se întâlnesc, se ratează, se îndepărtează. Opulenta Natură se dezlănțuie; picătură cu picătură, veac după veac, cu răbdare și fantezie, scoate din ea la lumină un decor exuberant, abstract, figurativ, în care sfere, prelingeri, ganglioni, îngrămădiri, agregări urmează geometria, dar se și eliberează închipuind un corn, un leu, un taur, un luptător mândros, un zeu furios. Ici dăltuiește candelabre în care se topesc lumânări; colo ridică temple din meduze ori cizelează amețitoare tuburi de orgă; asupra a ceea ce mai rămâne desfășoară horbote de calcit, draperii și cordoane întrețesute.

Încordat, Noam analizează soluțiile. Fiindcă fisura pe care o știa era obturată de lucrări, se va sustrage altfel. E momentul să improvizeze!

În clipa în care intrușii eliberează locul, coboară elastic surplusul plomba, cu geanta-n spate; degetele de la mâini și de la picioare sar grăbite de la o priză la alta, de-a lungul stâncii.

— Ce faci aici?

A răsunat o voce. Care-l apostrofează-n germană.

Noam observă un Hercule roșcat, în cămașă-nflorată, care strigă la el de pe o platformă. Continuându-și escalada, răspunde în arabă:

— Prelevez probe pentru laborator.

— Poftim?

Cum colosul nu pricepe, Noam repetă în germană, cu puternic accent arab:

— Prelevez probe pentru laborator.

— Care laborator?

— Al Societății Libaneze de Speologie.

Noam a spus-o fără a mai sta pe gânduri. De unde și tăcerea care urmează. Mai sunt doar câțiva metri...

— Ești un cățărător dat naibii! exclamă neamțul.

— Mulțumesc, răspunde Noam sărind pe calea betonată.

— Cum de ne-ai învățat limba?

— Am studiat un an la Heidelberg.

Noam salută și se îndepărtează cu pas grăbit. Unde să fie ieșirea? Îl cuprinde disperarea la gândul că dialogul purtat cu prima ființă pe care o întâlnește după atâția ani se rezumă la minciuni. Bun venit printre oameni! Ce contează? Cel care l-a văzut coborând abruptul nu-l suspectează c-ar putea fi un evadat dintr-o încăpere secretă.

Un grup de turiști se apropie cu lentoarea unei cirezi de vite. Noam reduce viteza, îi salută cu un surâs vag și merge înainte, cu fruntea-n pământ, străduindu-se să nu alunece pe solul umed.

Ținându-se de balustradă, zărește o prăpastie adâncă, un puț natural care lasă la vedere suprafața azurie a unui lac subteran liniștit, sclipind în lumina proiectoarelor scufundate în apă. O ambarcațiune electrică, din cele cu fundul plat, se-nvârte încărcată cu vreo zece pasageri. Deci de acolo venea zgomotul de motor. Noam trage concluzia că galeriile se vizitează astfel: cea inferioară în barcă, și cea superioară, pe jos. Până nu demult, doar câțiva aventurieri cu căști de protecție riscau să pătrundă la nivelul inferior și nimeni nu bănuia existența celui superior.

Încet-încet numărul celor care apar pe alee crește. Și toți trăncănesc de zor. Limbile se amestecă. Trăgând cu ochiul, pe Noam îl miră îmbrăcămintea: toți acești gură-cască care abia dacă au pe ei ceva pantaloni scurți ori tricouri, sunt plini de tatuaje. Adică: toți sunt marinari? Sau bandiți? Chiar și femeile?

Noam își scutură capul: va rezolva mai târziu enigma.

„Exit.“

Cu inima bătându-i puternic, a trecut de un turnichet cromat, apoi a luat-o printr-un tunel artificial cu solul betonat. Zece metri. Douăzeci. Șaizeci. Să fi greșit? Optzeci. Nouăzeci... Pe măsură ce înaintează, zărește lumina zilei, îi simte căldura, aspiră un aer saturat de arome.

Iese într-o piațetă prin care se foiește o mulțime de turiști. Soarele îl orbește, atmosfera sufocantă îl copleșește. Stupefiat, se sprijină cu spatele de o balustradă și încearcă să își potolească respirația.

În jur, oamenii locului vând tot soiul de articole, care băuturi răcoritoare, care înghețate, care fistic, care alune sărate, care suveniruri – păpuși de cârpă, carnete, șaluri, evantaie, cești, linguri. Fără a lua în seamă propunerile, turiștii își consultă fiecare cutiuța pe care o ține în mână; unii o duc la ureche și vorbesc cu voce tare, de unii singuri. Bizar... Cu excepția adolescenților și adolescentelor care încearcă să se agațe, nimeni nu dă atenție nimănui. Ceea ce lui Noam îi convine...

Scoțând din geantă bidonul cu apă, își potolește setea.

Analizează situația: un tren cu cremalieră și un teleferic leagă de acum peștera de jos cu cea de sus, a lui, de care altă dată nu știa nimeni. Cu tot regretul, Noam conchide că se află fără îndoială pentru ultima oară în acest adăpost la care ținea atât de mult. Trebuie descoperită o nouă ascunzătoare, în cazul în care va trebui să...

Dar nici măcar de gândit nu trebuie să se gândească la așa ceva!

Oftează.

Să fugă. Mereu să fugă. Și-ncă de-atât de mult timp...

Și de ce?

*

Picioarele se urnesc. Mușchii gambelor și coapselor coboară poteca avântați, excitați, umflați de sânge, în vecinătatea orgasmului. Noam are nevoie să se descarce.

După ce a părăsit situl de la Jeita, s-a întremat departe de mulțime, înghițind o conservă de ton – una dintre prețioasele sale conserve pe care le avea în geantă –, iar acum parcurge cei optsprezece kilometri care-l despart de Beirut. Pe minunata vale presărată cu pietre cenușii, împodobită cu măslini, lămâi, stejari, i-a fost de ajuns să urmeze cursul râului Nahr el-Kalb cu undele lui sclipitoare, cel care își are izvoarele în peșteri și furnizează apa potabilă pentru capitală.

Soarele strivește. Cicadele țârâie și cârâie cu o asemenea feroare, încât lasă impresia că întreaga panoramă stă să se facă fărâme.

Nemaifind obișnuit, Noam își înnoadă pe țeastă o batistă, își apără ochii cu palma și se oprește des pentru a bea apă. De jur împrejur, pe culmile dealurilor sau pe coastele acestora, se văd schituri, capele, mănăstiri pe unde-și deapănă mătăniile belșug de sfinți. La orizont, o vastă opalescență mărginește pământul: marea.

Înaintând, Noam, copleșit de dogoare, ridică în urma lui praful. Copacii arși de căldură nu au nici flori, nici fructe. Uscată, iarba se fărâmițează îngălbenită, casantă, friabilă. Cât despre măslini, celebrii măslini care contribuie de milenii la faima regiunii, și aceștia au rămas fără frunze; trunchiurile răsucite, înnebunite se extrag parcă din stâncă țipând de sete.

Starea fluviului îl îngrijorează pe Noam: departe de a ocupa totalitatea albiei, curge doar prin mijlocul ei, cu un debit firav,

lăsând ici și colo, răspândite, câteva băltoace însingurate, ce se evaporă repede.

Secetă?

Un câine îi întrerupe șirul gândurilor.

Cu picioare înalte, costeliv, cu blana cânepie, tocmai mirosea cadavrul unei vipere prin hățișul de tufe pitice, când a simțit prezența cuiva care se plimba pe-acolo. S-a întors. Și pe loc, din ochi, omul și animalul s-au citit.

Încet, Noam se lasă pe vine; încet, câinele se apropie, deselat, hilar, cu mers suplu și clătinat, dând din coadă cu mișcări ample.

— Bună ziua! șoptește Noam într-o limbă pe care nimeni nu o vorbește, dar pe care animalul o înțelege.

Palma primește trufa umedă și călduță. Apoi mâinile mângâie pieptul. Câinele oftează îndrăgostit. Schimbă o privire lungă, de parcă în sfârșit s-ar fi regăsit, deși abia acum s-au întâlnit. Peisajul dispare. Timpul e suspendat.

— Singur te plimbi?

Încruntându-și fruntea catifelată, câinele îl fixează pe Noam, dezvăluindu-și albul globilor oculari, ceea ce îl face să aibă un aer trist.

— Încerci să mă vrăjești...

Entuziasmat, animalul se lasă mângâiat, fără vreo rușine și fără jenă.

— Rocky!

Un strigăt răgușit se-aude dinspre lizieră.

Cu părere de rău, câinele se smulge de lângă Noam și se-n-dreptă spre vocea stăpânului lui.

— Rocky!

Ascultător, zburdând mai apoi, dispare dincolo de ienuperii țepoși.

Noam rămâne pe loc. Fremătând. A simțit mai multă emoție întâlnind câinele decât oamenii... Cine l-a-ntâmpinat? Cine

i-a urat bun venit cu bucurie? Bunăvoința dezinteresată numai în ochii câinelui a strălucit.

Se muștră: Noam, o s-ajungi un mizantrop!

Ridicând din umeri, pleacă mai departe. „Mizantrop“... termenul nu-l mai înspăimântă. Nu urăște oamenii decât cel care-i iubește. Nu le face reproșuri semenilor decât cel care așteaptă tot ce-i mai bun din partea lor.

Niște acoperișuri anunță suburbiile Beirutului.

Ce nume să-și aleagă? Ce naționalitate? Ce identitate îi va permite să treacă neobservat? Pentru că nu mai știe care sunt ultimele evenimente din Liban, acest teatru al tuturor conflictelor și al tuturor reconcilierilor, trebuie să se informeze înainte de a i se adresa și cea mai neînsemnată întrebare... Din experiență știe că și o simplă frază îl poate pune în pericol.

Orașul a crescut de la precedenta lui expediție... Cuburi de beton armat. Blocuri rudimentare, de patru etaje. Ca peste tot, marginile unui oraș nu dau pe-afară de splendori arhitecturale. Și-ntre acele clădiri ruginesc buldozere, atârnă în gol cabluri, bene și pubele lasă direct sub cerul liber gunoaie de care se bucură corbii.

Noam se oprește stupefiat la o intersecție. Ce vacarm! Adăugându-se pârâitului picamerelor, mormăitului generatoarelor care alimentează cartierul cu electricitate, camioanele, automobilele, motocicletele, scuterele se întrec în decibeli, în timp ce ferestrele deschise ale locuințelor aruncă la maximum sunetele radiourilor sau ale televizoarelor.

Intră în Beirut și umblă fără țință. Corpurile se freacă unele de altele. Taxiurile claxonează pentru a racola clienți.

Fără a-și da seama, Noam se uită la femei și le urmărește, hipnotizat, siluetele fine. Când acestea se-ntorc, coboară fruntea, ocolește, o ia pe alt drum.

Nu, n-o luăm de la capăt! bombăne când devine conștient de purtarea lui.

De fiecare dată, așa, din spate, a sperat să fie Ea! De fiecare dată, din față, a regretat că nu e Ea...

Alungând gândul, încearcă să se concentreze asupra lucrurilor din preajmă.

Locuitorii manevrează cutiuțe plate din cele din care observase și în Jeita. Și destul de repede. Noam deduce să este vorba despre telefon, unul fără fir. Ce progres incredibil în doar câteva decenii! Totuși, de ce se uită oamenii la telefon când nu îl utilizează? Așezându-se în spatele unei localnice cu voal, mioapă, foarte absorbită de ce făcea, descoperă că ustensila emite imagini luminoase. Mai mult: fără creion, fără stilou, fără mașină de scris, domnișoara redactează un mesaj pe ecran, un text cu caractere tipografice perfecte!

Își continuă gânditor peregrinarea.

Așezați în lotus, direct pe asfalt, în fața unei școli, niște liceeni blochează circulația. Pe pancartele lor e scris: „Nici viitor, nici lecții!“ Noam dă ocol unui jurnalist chel, care, cu camera pe umăr, îl întreabă pe unul dintre elevi:

— Ce urmărește mișcarea voastră?

— Nu e o mișcare, e o grevă, răspunde adolescentul, într-o engleză impecabilă, cu voce gravă, rotundă, virilă, care contrastează cu anatomia plăpândă. Boicotăm cursurile pentru a trezi adulții, a mobiliza populația, a responsabiliza oamenii politici. De ce ne-am duce la școală dacă tot ne e compromis viitorul?

Cu nonșalanța copiilor nevinovați, consideră întrevederea încheiată și se întoarce lângă colegi. Jurnalistul se ține după el.

— Nu cumva exagerați? Nu faceți din țanțar armăsar?

— Exagerează cei care-și acoperă ochii și își astupă urechile, cei care se-ncăpățânează să muncească, să governeze, să consume ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Imitați deci tinerii din Europa și din America?

— Exact. Tineretul din lumea-ntreagă se opune bătrânilor din lumea-ntreagă.